



***Център за икономически изследвания в  
селското стопанство (САРА)***

# **БЮЛЕТИН №5**

Май 2023

**Важно:** Бюлетинът се издава в рамките на проект “Засилване на аналитичния и публичен капацитет на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство” – САРА, подкрепен от Фондация “Америка за България”.

Всички мнения и твърдения, изразени в това или във всяко друго издание на САРА, са такива на техния автор и/или издател и не отразяват непременно възгледите на Фондация „Америка за България“ или на нейните директори, служители или представители.

Всички становища, констатации, и/или изводи, изразени в тази публикация са на авторите и не отразяват непременно позицията на Института по аграрна икономика .

## Зърнени и маслодайни култури

### Моментно състояние в развитието на сектора в България

- Текущите предвиждания на САРА за настъпващата нова реколта при пшеница направени на база отчетането на валежите и историческите данни, с открити прилики с 1987 г. по отношение на разпределение на валежите през важните вегетационни месеци дават основание за оценка на средните добиви в страната на 5,10 т/ха, с отклонение  $\pm 5\%$ . Общото производство с грешка  $\pm 5\%$  се очаква да възлезе на 6,3 млн.т. Вероятността за този сценарий се изчислява на 55%, докато песимистичният развой се пресмята с шанс 30%. Прогнозите на JRC Mars са за добив от 5,68 т/ха.
- Текущата оценка за добива при ечемика е от 4,90 т/ха, а показателите на JRC Mars са за 5,23 т/ха. Най-вероятностните обеми при ечемика ще възлязат на 560 хил.т. Вероятността за този сценарий с грешка  $\pm 5\%$  е оценяван на 45%. Вероятността за оптимистичния сценарий е изчислен на 30%, а песимистичният сценарий, с производството надолу с повече от 5% е 25%.
- Оценките за средните добиви при рапицата се очаква да бъдат около 2,70 т/ха, а на JRC Mars са за 3,04 т/ха. Общото количество на добитата рапица се прогнозира на 305 хил.т. с разлика  $\pm 5\%$ , при вероятност до 50%. Песимистичният сценарий се изчислява с шанс от 30%, а оптимистичният вариант, където добитото количество да е с над 5% от най-обичайния сценарий е 20%.
- Жътвената кампания се очаква да се забави в сравнение с обичайното начало заради повисоката влага. Началните изкупни цени се прогнозира да стартират в диапазона 430-450 лв/т при пшеницата от място С-И Б-я, около 420 лв/т при ечемика за Ю-И Б-я и 830 лв/т за рапица С-И Б-я, с допускана грешка  $\pm 3\%$ .

### Очаквания за развитието на производството и търговията със зърнени и маслодайни

- FOB цените от Русия в края на м.май остават с низходящ тренд. FOB цените при хлебната пшеница са 257 US\$/т, ечемик - 235 US\$/т, фуражна пшеница - 235 US\$/т, царевичата - 246 US\$/т. FOB цената на слънчогледово олио продължава да пада до 830 US\$/т, като този спад отразява слабо световно търсене.
- Прогнозите на [USDA](http://www.usda.gov) за световната реколта при пшеница 2023/24 г. са за много високи нива от 790 млн.т. Същевременно при основните страни износителки каквито са Русия, Украйна и Австралия се очаква с около 15% по-ниско производство от миналата година. Около средното за последните 5 години се очаква да бъде производството на ечемик - 147 млн.т. Силна се счита да остане реколтата при рапицата – 87 млн.т.
- FOB цените на палмово масло от Малайзия към м.май тръгнаха надолу от 1020 \$US до 940 \$US за месец и с оглед на високите прогнози за реколтата от маслодайните култури и борсовите цени на петрола, цената ще се понижава допълнително.

### Цени България, лв./тон (без ДДС)

	02.2023	03.2023	04.2023	05.2023*	06.2023*
Хлебна пшеница	533,94	498,74	442,02	440	450
Фуражна пшеница	514,38	475,27	424,42	420	430
Ечемик	590,66	575,97	565,23	500	450
Царевица	526,12	488,96	442,02	430	440
Слънчоглед**	947,75	885,00	751,50	740	760

\*Прогнозни цени

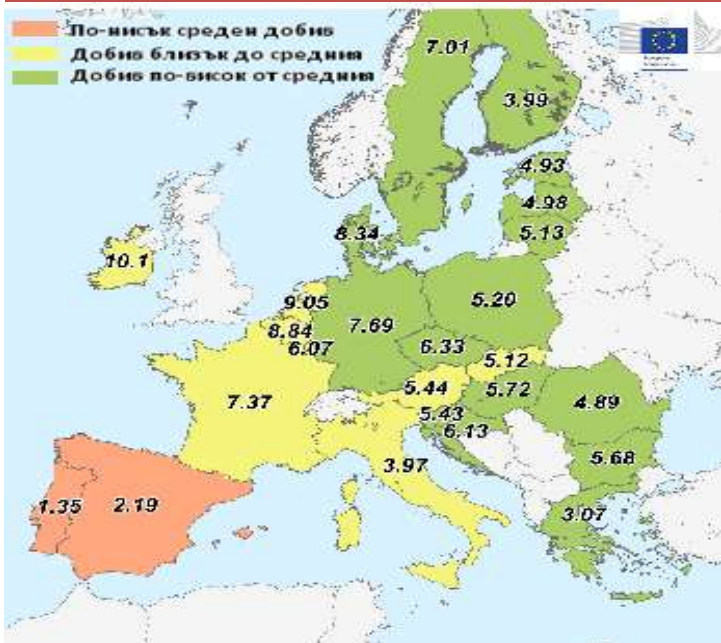
\*\*Източник на информация за цената на слънчогледа – МЗМ и НСИ - Липсва информация  
Източник: ЕК

### Международна търговия (FOB цени)

	03.2023	04.2023	% изменение годишна база
Пшеница, червена мека, евро/тон (Мексикански залив)	345,51	344,82	-30%
Ечемик, евро/тон (На място Минеаполис)	-	-	-
Царевица, евро/тон (Мексикански залив)	263,89	265,83	-19%
Слънчогледово олио, евро/тон (Мексикански залив)	1000	943,55	-52%

Източник: <http://www.indexmundi.com/commodities/>

### Прогнозни средни добиви от пшеница в ЕС за 2023 г. към средните за периода 2018-2022 година от JRC-Mars към ЕК



Източник: EC Joint Research Centre, MARS Bulletin, May, 2023



## Зеленчукопроизводство

### Развитие на производството на домати, пипер и краставици в България

- Данните за изкупните цени на зеленчуци за първото тримесечие на 2023 г. на НСИ показват увеличение от около 2% за година. Наблюдават се големи отклонение за цените при отделните зеленчуци. Средните цени за домати намаляват на годишна база с около 30% до 1,50 лв/кг, докато цените на дребно са се повишили с около 13%. Практически за тези цени в този период няма данни за произведено количество, като се знае, че в последните 2 години има чувствително свиване на оранжерийното производство през зимните месеци.
- При краставиците увеличението за година е около 2%, като изкупните цени са 2,61 лв/кг. Причината за увеличените цени са нарасналите цени на вносната продукция, като цените на краставиците в цяла Европа бяха на рекордни равнища през тези месеци, които в търговията на едро нараснаха с до 10%.
- По текущи оценки на САРА, производство на домати през 2023 г. може да падне до 105 хил.т, като добивите от открити площи се изчисляват на 2,2 т/дка. Същевременно вносет на домати се очаква да е на нива от 88 хил.т, което е около 2% от това през предходната година.
- Производството на пипер се очаква да е приблизително 51 хил.т, с отклонение  $\pm 5\%$ . Очакванията за вноса е той да остане на равнища около 28 хил.т.
- По оценки на САРА производството на краставици за 2023 г е вероятно да възлезе на 49 хил.т. Оценките за вноса на краставици през 2023 година е за 29 хил.т.
- Предвижданията на САРА за изкупните цени показват, че при полските домати на открито те да са около 0,89 лв/кг, а за оранжерийно производство – 1,45 лв/кг. При оранжерийните краставици, средните изкупни цени се предвижда да са 2,10 лв/кг за оранжерийни краставици и 1,05 лв/кг за полско производство. При пипера, изкупните цени за 2023 г. могат да достигнат 0,95 лв/кг.

### Актуални новини за зеленчукопроизводството

- В началото на годината пазарът при зеленчуци примаираше производителите на краставиците, а през пролетните месеци цените на сладкия пипер се оказват атрактивни за производителите в ЕС. Това се дължи на забавената реколта. Цените на едро и през летните месеци се очаква да останат над 1 евро/кг.
- Очакваното намаление на световното производство на домати, пипер и краставици през 2022 г. се отразява и на търговията, където намалението е с около 5%. От статистиката в ИТС се очертава износът на домати да е около 8,2 млн.т, краставици - 3,2 млн.т и на пипер 3,9 млн.т.
- По данни на ЕК, производството на домати в страните членки за 2022 г. възлиза на 15,5 млн.т, най-ниското равнище за последните години. Тази година също се очаква производството да се запази по-ниско от обичайното, заради нарасналите цени и неблагоприятните природни условия.

### Изкупни цени, лв./тон

	02.2023	03.2023	04.2023*	05.2023*	06.2023*
Домати	1,59	1,52	1,50	1,30	0,90
Краставици	2,95	2,45	1,50	1,10	1,00
Пипер					0,90

Източник: НСИ

\* - прогнозни данни без включен ДДС

### Цени на едро, лв./кг.

	02.2023	03.2023	04.2023	05.2023*
Домати - оранжерийни	3,79	3,32	3,56	3,15
Домати - внос	3,62	3,35	3,38	2,65
Краставици - оранжерийни	5,43	4,52	3,96	3,25
Краставици - внос	4,11	3,68	3,16	2,55

ДКСБТ- Седмичен бюлетин на цените с включен ДДС

\* - прогнозни данни

### Цени на дребно лв./кг.

	02.2023	03.2023	04.2023	05.2023*
Домати	4,15	4,62	4,45	4,08
Краставици	5,52	6,06	4,55	3,84
Чушки (червени)	5,33	5,70	6,25	6,06

Източник: САПИ (седмичен информационен бюлетин)

\* - прогнозни данни

### Пазарна и маркетинг информация

- Средните цени на домати за първите 3 месеца на 2023 г. в ЕС са 7% по-високи от максималните за последните 5 години. Средните цени в Испания през м.май спаднаха до 0,55 евро/кг, докато в края на месеца се повишиха до 0,80 евро/кг. Средните цени за м.юни се очаква да бъдат на равнища около 0,60 евро/кг. Цените на едро на кръгли домати в Турция в края на м.май продължиха да падат до 0,30 US\$/кг, докато коктейлните сортове се търгуват на 0,55 US\$/кг и тези цени ще останат и за летните месеци.
- В края на м.май при зеления пипер в Испания по данни на [Agro Pizarra](#) цените остават под миналогодишните – 1,30 евро/кг, надолу с 8% съпоставимо със същия месец на 2022 г. Цените през м.юни се очаква да са около 1,50 евро/кг. За разлика от тях, цените на червения пипер се повишиха в края на м.май до 2,30 евро/кг. Цените на едро на зеления пипер в Турция вървят в обратна посока, като в края на м.май спадат до 0,30 US\$/кг и в следващите месеци ще останат в диапазона 0,25-0,30 US\$/кг.
- Средните цени на едро на краставици в Турция в края на м.май слязоха до 0,23 US\$/кг, след като предишния месец се търгуваха средно на 0,50 US\$/кг и оставаха относително високи през зимата. Цените на краставиците в Испания продължават да бележат спад, като средно за м.май бяха около 0,35 евро/кг. През м.юни се очаква средните цени да бъдат още по-ниски - 0,30 евро/кг.



## Мляко и млечни продукти

### Развитие на производството и търговията в България

- По данни на НСИ за първото тримесечие на 2023 г. средните изкупни цени на краве мляко са 0,95 лв/кг, което е с 24% над цената за същото тримесечие на предходната година. Очакванията на САРА са средната изкупна цена за краве мляко за 2023 г. да е 0,89 лв/кг, което да е с около 8% над същата за 2022 г.
- Изкупната цена за овчето мляко за периода м.януари-март, 2023 г. е 2,13 лв/кг, което е ръст с 30% за година. Предвижданията на САРА са средните изкупни цени за 2023 г. да бъдат 1,91 лв/кг, което да е с 11% от тази през 2022 г.
- Въпреки, че средните цени се понижават плавно, което е и европейска тенденция, на някои места в страната има предложени цени драстично занижени, което издава за проблеми при такива местни преработватели затрудняващи се в реализацията на продукцията. Българската млечна верига се отличава с ниска натовареност на капацитета и голям брой преработвателни предприятия, което е пречка пред ефективността.

### Развитие на млечната верига в света

- Производството на краве мляко в ЕС за първите три месеца нараства с 0,7 % спрямо м.януари-март 2022 г. Продължава намалението на средната изкупна цена в ЕС за м.април – 5%, до 0,48 евро за кг. Причините са в повишението на крайните цени, което доведе до известно свиване на съвкупното търсене. Цената остава все още над цената от м.април 2022 г., но средната цена за м.май се очаква да е 0,47 евро/кг, под цената от предходната година.
- Обръща се тенденцията при изкупната Спот цена за краве мляко на борсата Лоди до 0,49 евро/кг, т.е. увеличение с 13% за месец. Повишението е сигнал, че средните цени ще останат в диапазона 0,45-0,50 евро/кг в следващите месеци.
- Цените на млечните продукти на борсите в Съюза през м.май се движат разнопосочно – увеличени при сухото обезмаслено мляко - +3%, маслото (+2%) и намаление за сирене Чедър (-4%) и сирене Гауда (-2,9%). Производството на мляко през м.април нараства в САЩ (+0,3%), Нова Зеландия (+6,8%), а намалява в Австралия (-1%).

### Актуална информация

- Има значима промяна за кампанията 2023 г. за директни плащания включени в Стратегическия план, като за тази година срокът за подаване на декларации е удължен до 30 юни без санкция. Целта е стопаните да имат повече време да се запознаят с новите интервенции. Запазва се принципът, че заявление за подпомагане, подадено след удължения срок е недопустимо и на кандидата не се предоставя подпомагане.

### Цени на сурово мляко, лв/100 кг

	02.2023	03.2023	04.2023	05.2023*	06.2023*
България	99.75	95.84	86.06	85.00	85.00
ЕС (13)	99.65	97.58	92.16		

Източник: ЕК, Млечна обсерватория.. \* Цените са прогнозни (САРА)

### Цена на сухо мляко (обезмаслено), лв/100 кг

	03.2023	04.2023	05.2023	Δ% м-1	Δ% у-1
България					
ЕС (28)	492.9	471.4	485.1	+2.9	-38.6

Източник: ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

### Цена на масло, лв/100 кг

	03.2023	04.2023	05.2023	Δ% м-1	Δ% у-1
България	2072.0	2088.0	2024.0	-3.1	-4.5
ЕС (28)	929.0	905.0	927.1	+2.4	-34.4

Източник: ЕК (цените са към последна седмица на месеца). За България, цените са от ДКСБТ и отразяват цените на складове на едро, на готови за крайния потребител продукти, с включен ДДС.

### Цена на кашкавал Витоша/сирене Чедър, лв/100 кг

	03.2023	04.2023	05.2023	Δ% м-1	Δ% у-1
България	1782.0	1754.0	1730.0	-1.4	+15.7
ЕС (28)	843.0	733.4	702.1	-4,3	-15.7

Δ% м-1 - изменение на цената в сравнение с предходния месец  
Δ% у-1 - изменение на цената в сравнение с предходната година

### Насоки на политиката и тенденции в търговията

- Анализ на пазарите на мляко и млечни продукти в света на Robobank за второто тримесечие на 2023 г. показва разностранни тенденции. Производството на мляко през първото тримесечие нараства в ЕС и САЩ, докато в Океания и Южна Америка продължава да е на по-ниско ниво. Изкупните цени отбелязват глобална тенденция към намаление, но по-достъпните цени на фуражите намаляват натиска върху млечните стопанства. Има знаци за отслабване на търсенето – компании в Европа, Австралия, Бразилия, Китай и други държави отчитат намаляване на обемите. В Китай продължава ръста на производството съчетан с намаление на вноса.
- ЕК одобри през м.май два плана на нидерландското правителство за подпомагане в размер на 1,47 милиарда евро насочени към изкупуване на големи ферми замърсители, с цел намаляване на замърсяването от азотен оксид и амоняк с 50% до 2030 г.. Високите нива на азотни емисии са резултат от десетилетията интензивно земеделие. Според изявление на Комисията „плановите ще имат положителни ефекти, които надхвърлят всяко потенциално нарушаване на конкуренцията и търговията в ЕС”



## Месо

### Производство и търговия на месо в България

- Според официалните данни на МЗм, броят на месодайните крави през 2022 г. намалява до 163 480 спрямо 166 483 през 2021 г. (-1,8%). Причините за това са свързани предимно с увеличените производствени разходи, като броят на закланите животни в стопанствата се увеличава.
- Общото производство на говеждо и телешко месо в страната през изминалата година е в размер на 20,7 хил. тона (+14% на годишна база). Продължава тенденцията основната част от продукцията да се добива в стопанствата – 13,7 хил. тона (66%) спрямо 7 хил. тона в кланиците (33,8%). САРА прогнозира спад на производството през настоящата година до около 17-18 хил.т., в резултат от намаленото поголовие в стадата и повишената издръжка на производството.
- Производство на свинско месо отбелязва увеличение до 85,1 хил. тона през 2022 г. спрямо 83,1 хил. тона през предходната година (+2,4%), дължащо се на по-големия брой заклани животни. Средното трупно тегло се понижава слабо до 68,2 кг сравнено с 68,4 кг през 2021 г. Предвид силното намаление при броя на свинете до 601,7 хил. броя (-13% на годишна база), предварителните оценки на САРА са за спад на производството до около 75 хил. тона.
- Произведеното количество овче и агнешко месо през изминалата година е в размер на 8,9 хил.т, което представлява спад с 14,7 % спрямо равнището от 2021 г. Основната част от продукцията е добита в стопанствата – 7 хил. тона (78%), докато в промишлени условия са получени 1,9 хил.т. (22%). Според прогнозата на САРА, производството ще продължи да намалява и през настоящата година, като очакваното количество е около 8,5 хил. т.
- Пилешкото месо, произведено в кланиците през 2022 г. е 110 хил. тона, превишавайки с 3% равнището от предходната година. Предвид благоприятната пазарна конюнктура на вътрешния и международния пазар се очаква производството през настоящата година да остане стабилно.

### Важни събития през м.май, 2023 г.

- Европейският орган за безопасност на храните (EFSA) все по-засилено поставя акцент върху оценката на риска и безопасността на продуктите, получени от приложението на нови хранителни технологии, като култивираното в лабораторни условия месо. Сред важните аспекти, влияещи върху решението за разрешаване употребата му, е както безопасността на потребителите, така и потенциалния принос на технологията за постигане целите на стратегията „От фермата до трапезата“. EFSA има готовност за изготвяне на научнообоснована оценка на безопасността на „синтетично отгледаното месо“. Според експертите, преодоляването на психологическите и информационни бариери от страна на потребителите е възможно само ако новото месо има също толкова добър вкус, но е по-евтино от традиционните алтернативи.



Цени, лв./тон кланично тегло					
	02.2023	03.2023	04.2023	05.2023*	06.2023*
Говеждо и телешко месо	6493	6787	7080	6500	6400
Свинско месо	5066	5163	5398	5300	5100
Пилешко месо	4068	4283	4283	4200	4250
Агнешко месо	17094	18717	19578	-	-

\*Прогнозни цени

- Липсва информация

Източник: ЕК

### Пазарна информация. Световно производство и търговия

- Индексът на световните цени на месото, изчисляван от ФАО покачи стойността си с 1,3% през м.април за месец. Увеличението се дължи на по-високите ценови равнища при свинското (+1,9%), пилешкото (+1%) и говеждото и телешкото месо (+1%). Световните цени на овчето и агнешкото месо остават стабилни, поради увеличеното търсене в страните от Азия и Близкия изток.
- Експертите на Рабобанк очакват забавяне на световното потребление на свинско месо през месеците до края на 2023 г. Аргументите за това са свързани с прогнозите за по-слаб икономически растеж в глобален план, както и с въздействието на инфлационните процеси върху потребителите. Намалението на доставките от Европа ще балансира международната търговия, но въпреки това е възможно понижение на световното производство.
- Според краткосрочната прогноза на ЕК, общото производство на яйца в ЕС ще се увеличи с 1,2% през 2023 г. Повишението ще е по-голямо при яйцата за люпене (+2%). Въпреки отчетеното намаление на ценовите нива през изминалия месец с 4,8% сравнено с м.април, те остават с 35% над миналогодишните и с 84% над средните за последните пет години.

Прогноза за пазарния дял към 20330 г. на различните канали за предлагане на месо и заместители



Източник: <https://www.visualcapitalist.com/sp/visualizing-the-evolution-of-the-global-meat-market/>